

KONUŞMA BECERİSİNDE AŞAMALI GELİŞİM MODELİNİN ETKİLİLİĞİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Mehmet TEMİZKAN

Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü,
temizkan.mehmet@hotmail.com

Arzu ATASOY

Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü,
arzuatasoy2014@outlook.com

Özet

Bu araştırmanın amacı aşamalı gelişime göre düzenlenen hazırlıklı konuşma etkinliklerinin Türkçe Eğitimi Bölümü birinci sınıf öğrencilerinin konuşma becerisini geliştirmesi üzerindeki etkililiğini tespit etmektir. Araştırmanın evrenini Türkçe Eğitimi Bölümü birinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü 1/A ve 1/B sınıfı öğrencilerinden seçkisiz yöntemle belirlenen 1/A sınıfı öğrencileri olarak belirlenmiştir. Örneklem toplam 31 öğrenciden oluşmaktadır. Bu çalışmada deneysel desenlerden yarı deneysel desen kullanılmıştır. Çalışmada araştırmacı tarafından geliştirilen "Hazırlıklı Konuşmaları Değerlendirme Ölçeği" kullanılmıştır. Bu form toplam 25 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin 10 tanesi birinci sunumları değerlendirmek üzere kullanılmıştır. İkinci sunumları değerlendirmek amacıyla ilk sunumları değerlendirmede kullanılan ölçütlere 10 tane daha eklenmiş ve böylece 20 ölçüt elde edilmiştir. Üçüncü sunumları değerlendirme aşamasında bu ölçütlere 5 ölçüt daha eklenerek toplam 25 ölçüt elde edilmiştir. Ölçekte bulunan maddeler 1 (zayıf), 2 (orta) ve 3 (iyi) olarak derecelendirilmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin konuşma beceri düzeyleri birinci sunumdan üçüncü sunuma doğru yükselmektedir. Öğrenciler kendilerini özellikle dinleyicilerle göz teması kurma, sahneyi dengeli kullanma, heyecanını dengede tutma, beden dilini etkili kullanma, metne bağlı kalmama, vurguları yerinde yapma, kendine güven duyma maddeleri doğrultusunda önemli oranda geliştirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Aşamalı gelişim, konuşma becerisi, hazırlıklı konuşma.

AN ASSESSMENT ON THE EFFECTIVENESS OF THE GRADUAL DEVELOPMENT MODEL IN SPEAKING SKILL

Abstract

The aim of this study is to identify the effectiveness of prepared speech activities organized according to gradual development on the development of speaking skill of the first-year students at the Department of Turkish Language. The population of the study consists of the first-year students of the Department of Turkish Language. The study sample was determined as the students of 1/A class who were identified randomly from the students of 1/A and 1/B classes at Mustafa Kemal University, Faculty of Education, Department of Turkish Language. The sample consists of 31 students in total. Quasi-experimental design of experimental designs was used in this research. The "Assessment Scale of Prepared Speeches" developed by the researcher was utilized in this study. This form consists of 25 items. 10 of these 25 items were used to assess the first presentations. In order to assess the second presentations, 10 more were added to the criteria used to assess the first presentations and, thus, 20 criteria were obtained. While assessing the third presentations, 5 more criteria were added to the existing criteria and, thus, a total of 25 criteria were obtained. The items in the scale were graded as 1 (weak), 2 (average), and 3 (good). According to the results obtained in the study, the speaking skill of students increased from the first presentation to the third presentation. Students significantly improved

Konuşma Becerisinde Aşamalı Gelişim Modelinin Etkliliği Üzerine Bir Değerlendirme

themselves especially in the items of making eye contact with the audience, using the stage in a balanced way, balancing excitement, using the body language effectively, not sticking to the text, emphasizing at the right places, having self-confidence.

Keywords: Gradual development, speaking skill, prepared speech.

Giriş

Evreni ve doğayı anlamaya çalışan ve böylece sosyallik olgusunun gelişimini başlatan ilk insandan bir yönüyle teknoloji, diğer yönüyle iletişim çağı olarak adlandırdığımız günümüz insanına kadar süregelen bir “anlatma” eğilimi vardır. Uzun bir zaman dilimini öngören bu süreçte insanoğlu anlatım faaliyetlerini en yaygın olarak dil ve dilin sözlü formu üzerinden gerçekleştirmektedir. Bu anlamda sözlü anlatımla eş anlamda kullanabileceğimiz konuşma, “kendini anlatma” eyleminin temel zemini ve kodu olmuştur. Son derece gelişmiş olan günümüz teknolojisine rağmen konuşmanın iletişimde temel zemin olma durumu değişmemiş, aksine önemini artırarak devam etmiştir.

Konuşma; duygu, düşünce, tasarım ve isteklerin sözle bildirilmesidir. Başka bir deyişle, bir konunun zihinde tasarlandıktan sonra karşımızdakilere sözle iletilmesi işidir. Sever (2000: 19) konuşmayı zihinsel gelişim, kişilik oluşumu ve toplumsal ilişkilerin bir yansıtıcısı şeklinde tanımlamaktadır. Taşer (2001: 45) psikolojik ve fiziksel yönlerinin olduğunu belirttiği konuşma eylemini, insanın karşısındaki kişiyi ya da kişileri etkilemek amacıyla kaslarının hareketinden doğan psikofizik bir süreç olarak tanımlamıştır.

Günlük hayatta insanlar arasındaki etkileşimlerin çoğu sözlerle gerçekleşmektedir. Bu yönüyle dil, özellikle de konuşma dili toplumsal yaşamın temelini oluşturmaktadır. Konuşmanın insan hayatındaki birinci dereceden önemi iletişimi sağlamasından kaynaklanmaktadır. İnsanoğlu kendisini çevresindeki insanlara anlatabilmek için onlarla iletişim kurmak zorundadır. İnsanlarla iletişim kurmanın da sözlü, yazılı ve sözsüz iletişim gibi değişik yolları bulunmaktadır. İnsan çevresindeki diğer insanlarla anlaşabilmek, onlara duygu, düşünce, görüş, istek, hayal vb. anlatabilmek için bu iletişim yollarından en fazla sözlü olanını yani konuşmayı kullanır (Temizyürek vd., 2007: 266).

İnsanlar arasındaki iletişimin en yaygın ve en doğal yolu olan konuşma insanın iş, eğitim ve özel hayatındaki başarısını da etkileyen ve yönlendiren bir faaliyettir. İletişim ne kadar etkili, düzenli ve açık olursa aynı oranda başarı sağlanır. Başarılı iletişimin anahtarı ise güzel konuşma, anlaşılır olma ve sesi etkili kullanmadır (Kurudayıoğlu, 2003: 288). Konuşma; bireyin bilgi ve birikimlerini paylaşmasını, duygu, düşünce, hayal ve gözlemlerini ifade etmesini sağladığı gibi toplumsal hayatta insanlar arasında iş birliği yapma, ortak karar verme ve karşılaşılan sorunları çözme gibi mekanizmalar açısından da önemlidir. Özbay (2003: 6) sözlü anlatım etkinliklerinin dil becerileri açısından önemine değinmiş ve konuşmanın, dil becerilerinin temelini oluşturduğu gibi okuma, yazma ve

dinlemenin de çıkış noktası olduğunu belirtmiştir. Buna göre konuşma, insanın kişiliğinin, eğitim ve kültür seviyesinin en önemli göstergesidir. Bu bakımdan sosyal ilişkilerde fikirlerimizden önce konuşma becerimiz etkilidir.

Konuşma Becerisinin Geliştirilmesi

Birey ve toplum hayatı açısından önemli bir olgu olan konuşma, doğuştan getirilen bir yetenek değil; sonradan kazanılan ve geliştirilen bir beceridir. Öğrenciler okula başlamadan önce bilgi, duygu, düşünce, istek ve ihtiyaçlarını gelişim düzeylerine uygun bir şekilde çevrelerine sözlü olarak anlatabilirler. Ancak bu dönem itibarıyla kullanılan konuşma becerisi genellikle aileden ve yakın çevreden öğrenilir ve öğrenilen yerlerin izlerini yansıtır. Okul yıllarıyla birlikte konuşma becerisi daha disiplinli bir çerçevede, planlı ve programlı bir şekilde geliştirilmeye çalışılır. Bu noktada konuşma becerisinin uygun ortam, eğitim öğretim yöntemleri ve materyaller yoluyla geliştirilebileceğini söylemek mümkündür. Kurudayıoğlu (2003: 294)'na göre insanın duygu ve düşünce ve isteklerini anlatır hâle gelmesi olarak nitelendirilen konuşma becerisi, her beceride olduğu gibi eğitimle gelişir. Özbay (2005) da bu duruma işaret ederek konuşma etkinlikleri için ayrı ders saati verilmesi de konuşma eğitimine gereken hassasiyetin gösterilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Konuşma eğitimi, bütüncül bakış açısı gözden kaçırılmamak kaydıyla birkaç alt başlığa ayrılarak incelenebilir. Bu alt başlıklar konuşma eğitiminin amacı, niteliği, ilkeleri ve konuşma becerisini geliştirmek üzere uygulanacak yöntem ve tekniklerdir.

Konuşma eğitiminin amacı, öğrencilere düşünce ve duygularını dil kurallarına uygun, doğru ve etkili bir biçimde kimi zaman anında (hazırlıksız olarak), kimi zaman da hazırlıklı olarak anlatma yeteneği kazandırmaktır (Doğan, 2009: 192). Bu amaç doğrultusunda konuşma eğitimi bazı ilkeler öncülüğünde yürütülmelidir. Bunlardan en önemlisi aynı zamanda en temel öğretim ilkelerinden biri olan "kolaydan zora" ilkesidir. Konuşma becerisini geliştirebilmek amacıyla yürütülen çalışmaların öğrenciler tarafından kolay anlaşılabilir ve yerine getirilebilecek uygulamalardan başlayarak daha zor olanlara doğru planlanması gerekir. Konuşma eğitiminin niteliği, konuşmanın nasıl bir eylem olduğuyla ilişkilidir. Bu bağlamda konuşma eğitiminin en önemli niteliği bilgiye değil, beceriye dayalı olmasıdır. Örgün eğitim kurumlarının ilk aşamasından son aşamasına kadar verilen konuşma eğitimi öğrencilerin bilgi, duygu ve düşüncelerini tam, açık ve anlaşılır bir şekilde anlatabilme becerilerine sahip olmalarını ön görmektedir. Konuşma eğitiminin diğer bir önemli niteliği de kişinin toplum hayatını etkili bir şekilde yürütebilmesini sağlamaya dönük olmasıdır. Buna göre konuşma eğitimi aynı zamanda sosyalleşme eğitimi anlamına da gelmektedir.

Günümüzde üründen ziyade sürecin ön plana çıktığı öğretim ortamlarında konuşma becerisinin uygulamalı olarak kazandırılması daha da kolaylaşmıştır. Eğitim anlayışlarındaki yenilikler, öğretim stratejisi, yöntem ve tekniklerinde kendisini göstermiştir. Geleneksel öğretimin tercih ettiği yöntemlerin dışında öğrenciyi ve süreci daha etkin kılan birçok öğretim biçimi ve aracı geliştirilmiştir

Konuşma Becerisinde Aşamalı Gelişim Modelinin Etkililiği Üzerine Bir Değerlendirme

(Maden, 2011: 25). Bunlardan birisi de aşamalı gelişimdir. Aşamalı gelişim öğretilecek konuyu veya üniteyi anlamlı parçalara bölmeyi, her bir parçanın öğretimini tamamladıktan sonra diğer parçalara geçmeyi amaçlayan ve böylece aşamalı bir sürecin sonunda anlamlı öğrenmeyi öngören bir yaklaşımdır.

Aşamalı Gelişimin Bilimsel Temelleri

Aşamalı gelişimin en güçlü bilimsel temellerinden birisi öğretim ilkeleridir. Konuşma becerisinin aşamalı bir süreç boyunca geliştirilmesiyle en yakından bağlantılı öğretim ilkeleri öğrenciye görelilik ilkesi, bilinenden bilinmeyen ilkesi, basitten karmaşığa (kolaydan zora) ilkesi ve sosyallik ilkesidir.

Öğrenciye görelilik ilkesi her öğrencinin farklı özellik ve yeteneklere sahip olduğu gerçeğinden yola çıkar. Bu ilkeye göre öğretim yapılırken öğrencinin psikolojik özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları, yetenekleri göz önünde tutulmalıdır. Bu ilke öğrencilerin özelliklerine ve yeteneklerine uygun etkinlik ve materyallerin seçilmesini, öğretim yöntem ve tekniklerinin geliştirilmesini öngörür. Bu ilkeye uygun olarak yaptırılacak aşamalı konuşma eğitimi öğrencilerin farklı özelliklerine göre konuşma konularının seçilmesini, yapılacak konuşma etkinliklerinde ve sunumlarda değerlendirme ölçütlerinin öğrenciye göre belirlenmesini, etkinliklerin süresi ve planlanmasının da öğrencilere göre belirlenmesini gerektirir.

Basitten karmaşığa (kolaydan zora) ilkesi önce her öğrencinin rahatlıkla anlayabileceği basit konu ve etkinliklere yer verilmesi sonra daha zor konu ve etkinliklerle istenen içeriğin öğretilmesi anlamına gelir. Buradaki temel amaç önce kolay anlaşılacak konulara yer vererek öğrencinin kendine güven duymasını sağlamak ve bu güven üzerinden daha zor konuların öğretimine motive olmayı sağlamaktır. Bu ilke konuşma eğitimi etkinliklerinde aşamalı yaklaşım bağlamında süre, konu, değerlendirme ölçütleri gibi başlıklar doğrultusunda kullanılmalıdır. İlk konuşma etkinliklerinde kısa süreli sunumlarla başlamak, değerlendirme ölçütlerini daha sade ve yerine getirilmesi daha kolay olanlardan başlayarak belirlemek, sunum konularını öğrencinin kolayca araştırma yapabileceği konular arasından seçmek bu ilke ile aşamalı konuşma eğitimi arasındaki bağlantıyı güçlendirecektir.

Bilinenden bilinmeyen ilkesi öğrencinin önceden bildiğinin üstüne bilmediklerini ekleyerek sürdürdüğü bir eğitim içeriğine işaret etmektedir. Bu ilke öğrencinin eski bilgilerle yeni bilgiler arasında bağlantılar kurmasını sağlar ve anlamlandırmayı gerçekleştirir. Konuşma eğitiminde öncelikle öğrencinin bilmesi gereken temel çerçevenin kazandırılması daha sonra bunların üstüne öğrenmesi gereken yeni başlıkların eklenmesi bilinenden bilinmeyene doğru ilkesinin uygulanmasını beraberinde getirecektir. Bu bağlamda öğrenci bildiklerinden hareketle daha iyi bir konuşma becerisi sergilemek amacıyla bilmesi gereken yeni içeriğe daha kolay motive olabilir.

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşılacağı gibi öğretim ilkeleri konuşma becerisinin aşamalı bir şekilde kazandırılması yaklaşımıyla güçlü bağlantılar içermektedir. Buna göre öğrencilerin konuşma becerileri geliştirilirken onların bildiklerinden yola çıkılması, önce her öğrencinin kolayca anlayabileceği konu ve

değerlendirme ölçütlerinden başlanmalı ve öğrencilerin yetenekleri, ilgi ve ihtiyaçları, verilecek eğitim sürecinde mutlaka göz önünde tutulmalıdır.

Aşamalı gelişimin ikinci bilimsel temeli dil gelişiminin doğasında bulunmaktadır. Ana dili, insanlar tarafından doğumdan itibaren aşamalı bir şekilde edinilmektedir. Bu bağlamda bakıldığında doğumdan sonraki ilk bir ay içinde ağlayan bebek agulama-babıldama dönemindedir ve bu dönem çocuğun dil etkinlikleri ile ilk karşılaştığı dönemdir (Tümkaya, 2008: 37). Heceleme-çağıldama döneminde ise çocuklar duydukları sesleri kendi kendilerine tekrarlarlar (Bayhan ve Artan, 2007: 131). Çocuğun gerçek anlamda konuşmaya başladığı dönem tek sözcük dönemidir. Telegrafik konuşma dönemi, iki kelimenin birleştirilmesi dönemidir. İlk gramer sürecinde ise çocuk gramer kurallarını hızla öğrenir, kelime hazinesi genişlemeye devam eder. Kurallı ve gramere uygun cümleler gelişir (Kol, 2011: 14).

Dağabakan ve Dağabakan (2008)'a göre konuşmayı öğrenmek uzun ve karmaşık bir olgudur. Çocuk 12–15 aylıkken ilk sözcüğü söyler. 18 aylık bir bebek iki kelime genişliğinde anlamlı cümleler kurabilir. Yaklaşık olarak 20–30 kapasiteli kelime hazinesine sahiptir. 24 aylık çocuğun söz dağarcığında yaklaşık 200–300 kelime vardır. Üç yaşındaki çocuklar artık kelimelerle oynayabilir, 900–1000'e varan bir kelime hazinesine sahiptirler. 4 yaşında ise yaklaşık 1500–2000 kelime dağarcığıyla oldukça çok soru sorarlar, daha karmaşık cümle yapılarını kullanırlar. Çocuklar gramer kurallarının % 90'ını 5–6 yaşlarında tamamlarlar, duygularını ifade etmeye başlarlar. Bu ifadeler dil gelişiminin birbirinden oldukça net çizgilerle ayrılabilen aşamalar çerçevesinde sağlandığını göstermektedir.

Diğer taraftan Altıok (1971: 122) konuşmayı öğrenirken çocuğun geçireceği birbirine bağlı dört gelişim aşamasından bahsetmektedir. Bu aşamalar başkalarının konuşmalarını anlama, kelimelerin telaffuzu, bir kelime hazinesi teşkil etmek ve kelimeleri cümleler hâline sokmaktır.

Piaget ise yaptığı gözlemler ve elde ettiği deneysel verilerden yola çıkarak bütün çocukların konuşmalarını ikiye ayırmaktadır: İlki “benmerkezci konuşma”dır. Bu durumda çocuk kendi hakkında konuşur, iletişim çabası yoktur, cevap beklemeyiz, karşısındakinin kendisini dinleyip dinlemediğinin önemi yoktur ve bir oyundaki monologla benzerdir. İkincisi “sosyalleşmiş konuşma”dır. Bu konuşma biçiminde çocuk diğerleriyle bir alışverişe teşebbüs eder, yani kızar, talepte bulunur veya bilgi alır. Piaget, çocuğun sosyalleşmiş konuşma evresine belirli bir yaştan önce tam anlamıyla erişmesinin mümkün olmadığını belirtir (Vygotsky, 1965, s.15, akt. Erdener, 2009: 88-89). Yani Piaget, çocukta düşünceyi ve konuşmayı sırasıyla “otistik, benmerkezci ve sosyal” olarak aşamalandırır. Bebeklikte görülen otistik düşünce bilinçdışı olup dış gerçekliğe adapte olamaz. Benmerkezci düşünce ise otistik ve sosyal düşünce arasında geçişi sağlayan bir ara konumdur.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere aşamalı gelişimin başlıca iki bilimsel temeli bulunmaktadır. Aşamalı gelişim her şeyden önce eğitim ilkeleriyle bağlantılıdır. Ele alınan eğitim ilkeleriyle konuşma becerisinin aşamalı bir şekilde yapılması gerektiği düşüncesi birebir örtüşen durumlardır. Ayrıca dil gelişiminin de

Konuşma Becerisinde Aşamalı Gelişim Modelinin Etkililiği Üzerine Bir Değerlendirme

belli aşamalardan geçerek sağlanıyor olması yine bir dil becerisi olan konuşmanın aşamalı bir şekilde geliştirilmesinin diğer bir bilimsel yanını oluşturmaktadır.

Aşamalı Gelişimin Gerekliliği

Konuşma becerisi özellikle de topluluk karşısında konuşma, kişinin birçok görevi başarılı bir şekilde yerine getirmesiyle bağlantılıdır. Dili doğru ve etkili kullanma, konuşacaklarını planlama, verdiği mesajı beden diliyle destekleme, konuşma yapılacak sahneyi uygun biçimde kullanma, dinleyicilerle göz teması kurma, heyecanını denetleme, konuşma korkusunu yenme, kendine güven duyma, dinleyicinin ilgi ve dikkatini toplama vb. birçok unsur başarılı bir konuşmanın bileşenlerindedir. Katrancı ve Kuşdemir (2015: 417)'e göre iyi bir konuşma yapabilmek ve doğru iletişimle fikirleri aktarabilmek için dile hâkim olmak, kelimeleri doğru söylemek ve akıcılık gereklidir. Konuşmada ses ve söz uyumlu olmalıdır. Konuşma anında konuşmacının yüz ifadeleri, duruşu ve hareketleri konunun dinleyici tarafından daha kolay anlaşılmasını sağlayabilir. Konuşmacı anlattığı konuyu, dinleyici grubunun yaş, eğitim ve ilgisine göre ayarlamalıdır. Konuşma eğitimi almaya başlayan kişinin bütün bu unsurları ilk konuşmasında yerine getirmesi hem gerçekçi bir düşünce değildir hem de kişi üzerinde psikolojik bir gerginlik yaratır. Bu nedenle konuşmacıdan beklenen sunum becerileri kolaydan zora, bilinenden bilinmeyene doğru bir sıra içinde aşamalı bir şekilde geliştirilmeye çalışılmalıdır.

Alanyazında yapılan bazı araştırmalar, öğrencilerden beklenen sunum davranışlarını ve bunların öğrenciler üzerindeki etkilerini ortaya koymaktadır. Örneğin Ayan, Katrancı ve Melanlıoğlu (2014) tarafından yapılan araştırmaya göre öğretmen adayları Türkçeyi kullanırken en çok zorlandıkları dil becerisinin konuşma olduğunu belirtmişlerdir. Akkaya (2012) öğretmen adaylarının en sık yaşadıkları konuşma problemlerini ses, ton, vurgu, telaffuz yanlışları; psikolojik (topluluk karşısında konuşamama, birebir ilişkilerde konuşamama), konuşma duraksaması, dil bilgisi kurallarını uygulayamama, bilgi eksikliği, konuşmaya odaklanamama şeklinde ifade etmiştir (Katrancı ve Kuşdemir, 2015: 439). Arslan (2012: 229) da öğrencilerin, dinleyicilerin ve öğretmenlerin alaycı davranışları, bilgi ve özgüven eksikliği, yanlış veya eksik bilgi verme korkusu, utangaç mizaç, topluluk karşısında konuşmaya alışkın olmama, Türkçeye hâkim olmama, kendini doğru ifade edememe ve anlaşılmama endişesi gibi sebeplerle topluluk karşısında konuşmaktan çekindiklerini belirtmektedir.

Topluluk karşısında konuşma yapmanın duyuşsal boyutunu oluşturan kaygı, korku, güven gibi kavramlar başarılı bir konuşmanın en önemli unsurlarındandır. Topluluk karşısında konuşurken karşılaşılan en büyük engellerden biri konuşma korkusudur. Konuşurken söylemek istediğini unutma, dinleyiciler tarafından mantıklı bulunmama, sıkıcı olma, dinleyicilerin konuşmasından dolayı kendisini olumsuz değerlendirebileceği düşüncesi gibi endişeler insanların topluluk karşısında yaptığı konuşmalarda kaygı yaşamasına sebep olmaktadır (Özçay, 2001: 56, Arslan, 2012: 223). Bu durumda düşünce akışı engellenmekte, olumlu duygular

bir anda kaybedilmekte, vücut ve ses titremekte, kalp çarpıntısı ve kan dolaşımı hızlanmakta, ağız kuruluğu başlamaktadır (Vural, 2007: 18, Arslan, 2012: 223).

Güzel ve etkili konuşmada en önemli etkenlerden birisi de kişinin kendine olan güvenidir. Bircan (2013: 109) üniversite öğrencilerinin büyük bir kısmının konuşma becerisi konusunda yeterince öz güvene sahip olmadıklarını, öz güven sorunu olan bireylerin kendilerini ifade etmede sıkıntı yaşadıklarını ve hata yapma korkusuyla başarısız konuşmalar gerçekleştirdiklerini belirtmektedir. Yelok ve Sallabaş (2009: 596) da öğrencilerin kendilerine güven sorunu yaşadıkları için sözlü anlatım etkinliklerinden uzak durduklarını tespit etmişlerdir. Bu sonuçlar, konuşma etkinliklerinde öğrencilere sorumluluk verilerek kendilerine olan güvenlerinin aşamalı bir şekilde geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu düşünce ilgili araştırmalar tarafından da desteklenmektedir. Stuart (2004: 287, akt. Göçer, 2008: 15) bir becerinin edinilmesinde en kritik noktanın, cesaretin kırılmaması ve denemenin sürdürülmesi olduğunu söylemektedir. Bir kez görevini tamamlayan öğrencilerin ikinci, üçüncü görevlerini istekle ve kendilerine olan güvenlerini artırarak tamamlamaları ve daha yüksek bir başarı göstermeleri mümkün olacaktır. Bu durum konuşma becerisi için de geçerlidir. Topluluk karşısında birinci görevini yerine getiren öğrenciden, ikinci ve üçüncü görevini hem daha başarılı hem de kendine güvenini sağlayarak yerine getirmesi beklenir. Bu açıklamalar doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi, "Aşamalı gelişimin konuşma becerisini geliştirme sürecindeki etkililiği nedir?" şeklinde ifade edilebilir.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, amaç ve alt amaçlar, evren ve örneklem, veri toplama araçları, uygulama süreci, verilerin analiz edilmesi başlıklarına yer verilmektedir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada deneysel desenlerden yarı deneysel desen kullanılmıştır. Yarı deneysel desende gelişmiş güzel seçilmiş bir grup üzerinde bağımlı değişken ölçülür ve ölçmelerin ilk yarısında bağımsız deney değişkeni "x" uygulanır. Bağımsız değişken uygulamasından sonraki ölçmelerde önceki ölçmeler gibi süreli olarak yapılır. Bu tür araştırmalarda işlemden önceki ve işlemden sonraki gözlemler arasındaki fark ya da farkları karşılaştırmak suretiyle işlemin etkisi incelenmektedir. Bu çalışmada aşamalı gelişim modeline göre düzenlenmiş konuşma etkinlikleri seçkisiz olarak belirlenen bir gruba bir zaman dizisi içinde sürekli olarak uygulanmış ve ön test ile son test arasındaki farkın düzeyi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkçe Eğitimi Bölümü birinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu evren çok geniş olduğu için evren içinden örneklem alma yoluna gidilmiştir. Böylece çalışmanın örneklemini Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü 1/A ve 1/B sınıfı öğrencilerinden seçkisiz yöntemle

Konuşma Becerisinde Aşamalı Gelişim Modelinin Etkililiği Üzerine Bir Değerlendirme

belirlenen 1/A sınıfı öğrencileri olarak belirlenmiştir. Örneklem toplam 31 öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada araştırmacı tarafından geliştirilen “Hazırlıklı Konuşmaları Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Bu form toplam 25 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin 10 tanesi birinci sunumları değerlendirmek üzere kullanılmıştır. İkinci sunumları değerlendirmek amacıyla ilk sunumları değerlendirmede kullanılan ölçütlere 10 tane daha eklenmiş ve böylece 20 ölçüt elde edilmiştir. Üçüncü sunumları değerlendirme aşamasında bu ölçütlere 5 ölçüt daha eklenerek toplam 25 ölçüt elde edilmiştir. Ölçekte bulunan maddeler 1 (zayıf), 2 (orta) ve 3 (iyi) olarak derecelendirilmiştir. Ölçeğe göre öğrenciler birinci sunumlarda en az 10, en fazla 30; ikinci sunumlarda en az 20, en fazla 60; üçüncü sunumlarda en az 25, en fazla 75 puan alabilmektedir. Ölçekte yer alan maddeler ve hangi sunumlarda kullanıldıklarına ilişkin tablo aşağıda verilmektedir.

Tablo 1. Hazırlıklı Konuşmaları Değerlendirme Ölçeği

Birinci Sunum Değerlendirme Ölçütleri	İkinci Sunumda Eklenen Değerlendirme Ölçütleri	Üçüncü Sunumda Eklenen Değerlendirme Ölçütleri
Hitap cümlesi kullanma	Sunumda görsel unsurlardan yararlanma	Sunuma etkili bir giriş yapma
Dinleyicilerle göz teması kurma	Sunuma dinleyicileri katma	Duraklamaları uygun yerlerde yapma
Sunumu özetleme	Heyecanını dengede tutma	Kelime, kavramları doğru anlamda kullanma
Dinleyicilere teşekkür etme	Beden dilini etkili kullanma	Konunun birlik, bütünlük taşıması
Sahneyi dengeli kullanma	Metne bağlı kalmama	Konuyu gereksiz uzatmama
Sunumu planlama	Vurguları yerinde yapma	
Konunun ana kavramlarını açıklama	Tonlamaya dikkat etme	
Anlatım bozukluğu yapmama	Kendine güven duyma	
Sesi etkili kullanma	Konuşma hızını dinleyicilere göre ayarlama	
Kelimeleri doğru telaffuz etme	Dolgu söz ve seslere yer vermeme	

Ölçeğin kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla ilgili literatür -Aktaş ve Gündüz (2002), Taşer (2001), Temizyürek, Erdem ve Temizkan (2015), Özdemir (2006), Göğüş (1978), Ünalın (2007), Gündüz (2007), MEB (2006), Öz (2006), Yıldız (2006), Yıldız (2008), Yaman (2004)- taranarak hazırlıklı konuşma becerisini değerlendirmek amacıyla bir referans havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra bu referanslar maddeler hâline getirilerek kapsam geçerliği sağlanmaya çalışılmış ve

ölçeğin taslak şekli elde edilmiştir. Ölçeğe son şekli verilmek üzere uzman görüşüne başvurulmuş ve 3 alan uzmanının görüşleri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak ölçek, çalışma için hazır hâle getirilmiştir.

Uygulama Süreci

Araştırmanın uygulama süreci, çalışmada takip edilen yaklaşıma uygun olarak üç aşama şeklinde planlanmıştır. Bu üç aşamanın her birinde öğrencilerden topluluk karşısında hazırlıklı konuşma yapmaları istenmiştir. İlk sunumlardan önce konuşma konusunu kararlaştırmak amacıyla öğrencilerden üçer adet konu belirlemeleri istenmiş, daha sonra bu konulardan hangisinin hazırlanacağı öğrencilerle birlikte yapılan değerlendirmelerden sonra kesinleştirilmiştir. Diğer iki sunum konularının seçiminde de aynı yol izlenmiş ve böylece konu seçiminde öğrenci merkezli yaklaşım benimsenmiştir. İlk sunumlarda öğrenciler, konuşmalarını yapmaları için powerpoint sunu programını kullanma noktasında zorlanmamış, diğer iki sunumda bu programın kullanılması istenmiştir. Böylece sunumlarda kullanılan öğretim teknolojileri konusunda aşamalı yaklaşım takip edilmiştir. Uygulama sürecinde araştırmada kullanılan “Hazırlıklı Konuşmaları Değerlendirme Ölçeği” üçe bölünmüş ve ölçekte yer alan ilk 10 madde birinci sunuları değerlendirmek amacıyla, ilk 10 maddeyle birlikte ikinci 10 madde ikinci sunuları değerlendirmek amacıyla ve ölçekte yer alan son 5 madde önceki 20 maddeyle birlikte üçüncü sunuları değerlendirmek amacıyla kullanılmıştır. Böylece ilk sunumlarda 10, ikinci sunumlarda 20, üçüncü sunumlarda 25 madde hazırlıklı konuşmaları değerlendirmek amacıyla kullanılarak aşamalı gelişim, çalışmanın değerlendirme sürecine yansıtılmıştır. Öğrenciler ilk sunularda 15, ikinci sunumlarda 20 ve üçüncü sunumlarda 25 dakika konuşmuşlardır. Aşamalı gelişim konuşma süresi için de uygulanmıştır.

Verilerin Analiz Edilmesi

Araştırmada elde edilen verilerin betimsel analizinde yüzde ve frekans teknikleri; ön test ve son test analizinde ise ilişkili Ölçümler İçin t Testi (Paired Samples t –Test) kullanılmıştır. İlişkili ölçümler t- testi, ilişkili iki ölçüm ya da puanların elde edildiği deneysel ve tarama çalışmalarında kullanılabilir. İlişkili ölçümler deseni a) Aynı deneklerin tekrarlı ölçümleri ya da b) Eşleştirilmiş örneklemelerden elde edilen ölçümler olduğunda söz konusu olabilir. Aynı deneklerin bir deneysel işlemin öncesi ve sonrasında bağımlı değişkene ilişkin ölçümleri alındığında deneklerin zamana bağlı tekrarlı ölçümleri söz konusudur ve elde edilen bu ölçümler ilişkilidir (Büyükoztürk, 2002: 63-64).

Bulgular

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Bu bağlamda öncelikle birinci, ikinci ve üçüncü sunumlara ilişkin bulgular daha sonra sunumlar arasındaki anlamlılık ilişkilerine yönelik bulgular verilecektir.

Konuşma Becerisinde Aşamalı Gelişim Modelinin Etkililiği Üzerine Bir Değerlendirme

1. Birinci Sözlü Sunumda Kullanılan Değerlendirme Ölçütlerine İlişkin Bulgular

Birinci sözlü sunumda kullanılan değerlendirme ölçütlerine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 2. Birinci Sözlü Sunumda Kullanılan Değerlendirme Ölçütlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Maddeler	Derecelendirme						Toplam	
	Zayıf		Orta		İyi		f	%
	f	%	f	%	F	%	f	%
Hitap cümlesi kullanma	1	3,1	0	0	30	93,8	31	100
Dinleyicilerle göz teması kurma	6	18,8	10	31,3	15	46,9	31	100
Sunumu özetleme	2	6,3	0	0	29	90,6	31	100
Dinleyicilere teşekkür etme	2	6,3	0	0	29	90,6	31	100
Sahneyi dengeli kullanma	8	25,0	13	40,6	10	31,3	31	100
Sunumu planlama	1	3,1	0	0	30	93,8	31	100
Konunun ana kavramlarını açıklama	0	0	0	0	31	100	31	100
Anlatım bozukluğu yapmama	4	12,5	23	75	4	12,5	31	100
Sesi etkili kullanma	6	18,8	13	40,6	12	37,5	31	100
Kelimeleri doğru telaffuz etme	0	0	12	37,5	19	59,4	31	100

Tablo 2’de birinci sözlü sunumda kullanılan değerlendirme ölçütlerine ilişkin değerler bulunmaktadır. Buna göre birinci sunumlarda 10 ölçüt kullanılmıştır. Hitap cümlesi kullanma % 1 oranında zayıf, % 93,8 oranında iyi; dinleyicilerle göz teması kurma % 18,8 oranında zayıf, % 31,3 oranında orta, % 46,9 oranında iyi; sunumu özetleme % 6,3 oranında zayıf, % 90,6 oranında iyi; dinleyicilere teşekkür etme % 6,3 oranında zayıf, % 90,6 oranında iyi; sahneyi dengeli kullanma % 25 oranında zayıf, % 40,6 oranında orta, % 31,3 oranında iyi; sunumu planlama % 3,1 oranında zayıf, % 93,8 oranında iyi; konunun ana kavramlarını açıklama % 100 oranında iyi; anlatım bozukluğu yapmama % 12,5 oranında zayıf, % 75 oranında orta, % 12,5 oranında iyi; sesi etkili kullanma % 18,8 oranında zayıf, % 40,6 oranında orta, % 37,5 oranında iyi; kelimeleri doğru telaffuz etme % 37,5 oranında orta, % 59,4 oranında iyi düzeyde karşılanmıştır.

2. İkinci Sözlü Sunumda Kullanılan Değerlendirme Ölçütlerine İlişkin Bulgular

İkinci sözlü sunumda kullanılan değerlendirme ölçütlerine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 3. İkinci Sözlü Sunumda Kullanılan Değerlendirme Ölçütlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Maddeler	Derecelendirme						Toplam	
	Zayıf		Orta		İyi		f	%
	f	%	f	%	F	%	f	%
Hitap cümlesi kullanma	0	0	0	0	31	100	31	100

Dinleyicilerle göz teması kurma	3	9,7	7	22,6	21	67,7	31	100
Sunumu özetleme	0	0	0	0	31	100	31	100
Dinleyicilere teşekkür etme	0	0	0	0	31	100	31	100
Sahneyi dengeli kullanma	0	0	8	25,8	23	74,2	31	100
Sunumu planlama	1	3,2	0	0	30	93,8	31	100
Konunun ana kavramlarını açıklama	0	0	0	0	31	100	31	100
Anlatım bozukluğu yapmama	0	0	23	74,2	8	25,8	31	100
Sesi etkili kullanma	0	0	17	54,8	14	45,2	31	100
Kelimeleri doğru telaffuz etme	0	0	11	35,5	20	64,5	31	100
Sunumda görsel unsurlardan yararlanma	0	0	9	29,0	22	71,0	31	100
Sunuma dinleyicileri katma	3	9,7	8	25,8	20	64,5	31	100
Heyecanını dengede tutma	2	6,5	9	29,0	20	64,5	31	100
Beden dilini etkili kullanma	5	16,1	9	29,0	17	54,8	31	100
Metne bağlı kalmama	0	0	15	48,4	16	51,6	31	100
Vurguları yerinde yapma	0	0	16	51,6	15	48,4	31	100
Tonlamaya dikkat etme	0	0	18	58,1	13	41,9	31	100
Kendine güven duyma	0	0	14	45,2	17	54,8	31	100
Konuşma hızını dinleyicilere göre ayarlama	1	3,2	5	16,1	25	80,6	31	100
Dolgu söz ve seslere yer vermeme	0	0	5	16,1	26	83,9	31	100

Tablo 3'te ikinci sözlü sunumda kullanılan değerlendirme ölçütlerine ilişkin değerler bulunmaktadır. İkinci sunumlarda 20 ölçüt kullanılmıştır. Bunların 10 tanesi birinci sunumlarda da kullanılan ölçütlerdir. Birinci sunumlarda kullanılan ölçütlerin ikinci sunumlardaki değerleri şöyle gerçekleşmiştir. Hitap cümlesi kullanma % 100 oranında iyi; dinleyicilerle göz teması kurma % 9,7 oranında zayıf, % 22,6 oranında orta, % 67,7 oranında iyi; sunumu özetleme % 100 iyi; dinleyicilere teşekkür etme % 100 oranında iyi; sahneyi dengeli kullanma % 25,8 oranında orta, % 74,2 oranında iyi; sunumu planlama % 3,2 oranında zayıf, % 93,8 oranında iyi; konunun ana kavramlarını açıklama % 100 oranında iyi; anlatım bozukluğu yapmama % 74,2 oranında orta, % 25,8 oranında iyi; sesi etkili kullanma % 54,8 orta, % 45,2 oranında iyi; kelimeleri doğru telaffuz etme % 35,5 oranında orta, % 64,5 oranında iyi düzeyde karşılanmıştır.

İkinci sunumlarda öğrencilere ilk defa verilen 10 ölçüt bulunmaktadır. Bunlardan sunumda görsel unsurlardan yararlanma % 29,0 oranında orta, % 71,0 oranında iyi; sunuma dinleyicileri katma % 9,7 oranında zayıf, % 25,8 oranında orta, % 64,5 oranında iyi; heyecanını dengede tutma % 6,5 oranında zayıf, % 29,0 oranında orta, % 64,5 oranında iyi; beden dilini etkili kullanma % 16,1 oranında zayıf, % 29,0 oranında orta, % 54,8 oranında iyi; metne bağlı kalmama % 48,4 oranında orta, % 51,6 oranında iyi; vurguları yerinde yapma % 51,6 oranında orta, % 48,4 oranında iyi; tonlamaya dikkat etme % 58,1 oranında orta, % 41,9 oranında iyi; kendine güven duyma % 45,2 oranında orta, % 54,8 oranında iyi; konuşma hızını dinleyicilere göre ayarlama % 3,2 oranında zayıf, % 16,1 oranında orta, % 80,6

Konuşma Becerisinde Aşamalı Gelişim Modelinin Etkliliği Üzerine Bir Değerlendirme

oranında iyi; dolgu söz ve seslere yer vermeme % 16,1 oranında orta, % 83,9 oranında iyi düzeyinde karşılanmıştır.

3. Üçüncü Sözlü Sunumda Kullanılan Değerlendirme Ölçütlerine İlişkin Bulgular

Üçüncü sözlü sunumda kullanılan değerlendirme ölçütlerine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 4. Üçüncü Sözlü Sunumda Kullanılan Değerlendirme Ölçütlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Maddeler	Derecelendirme						Toplam	
	Zayıf		Orta		İyi		f	%
	f	%	f	%	F	%	f	%
Hitap cümlesi kullanma	0	0	0	0	31	100,0	31	100
Dinleyicilerle göz teması kurma	0	0	2	6,5	29	93,5	31	100
Sunumu özetleme	0	0	0	0	31	100,0	31	100
Dinleyicilere teşekkür etme	0	0	0	0	31	100,0	31	100
Sahneyi dengeli kullanma	0	0	2	6,5	29	93,5	31	100
Sunumu planlama	0	0	0	0	31	100,0	31	100
Konunun ana kavramlarını açıklama	0	0	0	0	31	100,0	31	100
Anlatım bozukluğu yapmama	0	0	10	32,3	21	67,7	31	100
Sesi etkili kullanma	0	0	1	3,2	30	96,8	31	100
Kelimeleri doğru telaffuz etme	0	0	13	41,9	18	58,1	31	100
Sunumda görsel unsurlardan yararlanma	0	0	9	29,0	22	71,0	31	100
Sunuma dinleyicileri katma	0	0	10	32,3	21	67,7	31	100
Heyecanını dengede tutma	0	0	3	9,7	28	90,3	31	100
Beden dilini etkili kullanma	0	0	8	25,8	23	74,2	31	100
Metne bağlı kalmama	0	0	2	6,5	29	93,5	31	100
Vurguları yerinde yapma	0	0	7	22,6	24	77,4	31	100
Tonlamaya dikkat etme	0	0	11	35,5	20	64,5	31	100
Kendine güven duyma	0	0	9	29,0	22	71,0	31	100
Konuşma hızını dinleyicilere göre ayarlama	0	0	0	0	31	100,0	31	100
Dolgu söz ve seslere yer vermeme	2	6,5	0	0	29	93,5	31	100
Sunuma etkili bir giriş yapma	0	0	7	22,6	24	77,4	31	100
Duraklamaları uygun yerlerde yapma	0	0	2	6,5	29	93,5	31	100
Kelime, kavramları doğru anlamda kullanma	0	0	0	0	31	100,0	31	100
Konunun birlik, bütünlük taşıması	0	0	0	0	31	100,0	31	100
Konuyu gereksiz uzatmama	0	0	0	0	31	100,0	31	100

Tablo 4'te üçüncü sunumda kullanılan değerlendirme ölçütlerine ilişkin değerler bulunmaktadır. Üçüncü sunumlarda 25 ölçüt kullanılmıştır. Bunların 10 tanesi hem birinci hem ikinci sunumlarda 10 tanesi ise ikinci sunumlarda kullanılan ölçütlerdir. Birinci ve ikinci sunumlarda ortak olarak kullanılan 10 ölçütün üçüncü

sunumlardaki değerleri şöyle gerçekleşmiştir. Hitap cümlesi kullanma % 100 oranında iyi; dinleyicilerle göz teması kurma % 6,5 oranında orta, % 93,5 oranında iyi; sunumu özetleme % 100 iyi; dinleyicilere teşekkür etme % 100 oranında iyi; sahneyi dengeli kullanma % 6,5 oranında orta, % 93,5 oranında iyi; sunumu planlama % 100 oranında iyi; konunun ana kavramlarını açıklama % 100 oranında iyi; anlatım bozukluğu yapmama % 32,3 oranında orta, % 67,7 oranında iyi; sesi etkili kullanma % 3,2 oranında orta, % 96,8 oranında iyi; kelimeleri doğru telaffuz etme % 41,9 oranında orta, % 58,1 oranında iyi düzeyde karşılanmıştır.

İkinci sunumlarda ilk defa kullanılan ve üçüncü sunumlarda kullanılmaya devam edilen 10 ölçütün değerleri şöyle gerçekleşmiştir. Bunlardan sunumda görsel unsurlardan yararlanma % 29,0 oranında orta, % 71,0 oranında iyi; sunuma dinleyicileri katma % 32,3 oranında orta, % 67,7 oranında iyi; heyecanını dengede tutma % 9,7 oranında orta, % 90,3 oranında iyi; beden dilini etkili kullanma % 25,8 oranında orta, % 74,2 oranında iyi; metne bağlı kalmama % 6,5 oranında orta, % 93,5 oranında iyi; vurguları yerinde yapma % 22,6 oranında orta, % 77,4 oranında iyi; tonlamaya dikkat etme % 35,5 oranında orta, % 64,5 oranında iyi; kendine güven duyma % 29,0 oranında orta, % 71,0 oranında iyi; konuşma hızını dinleyicilere göre ayarlama % 100 oranında iyi; dolgu söz ve seslere yer vermeme % 6,5 oranında zayıf, % 93,5 oranında iyi düzeyinde karşılanmıştır.

Üçüncü sunumlarda ilk defa kullanılan 5 ölçüt bulunmaktadır. Bunlardan Sunuma etkili bir giriş yapma % 22,6 oranında orta, % 77,4 oranında iyi; duraklamaları uygun yerlerde yapma % 6,5 oranında orta, % 93,5 oranında iyi; kelime, kavramları doğru anlamda kullanma % 100 oranında iyi; konunun birlik, bütünlük taşıması % 100 oranında iyi; konuyu gereksiz uzatmama % 100 oranında iyi düzeyinde karşılanmıştır.

4. Birinci Sunumlarda Kullanılan On Değerlendirme Ölçütü Verilerinin İkinci Sunumlardaki Verileriyle Arasındaki Anlamlılık Bulguları

Birinci sunumlarda kullanılan on değerlendirme ölçütü verilerinin ikinci sunumlardaki verileriyle arasındaki anlamlılık bulguları aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 5. Birinci Sunumlarda Kullanılan Ön Değerlendirme Ölçütü Verilerinin İkinci Sunumlardaki Verileriyle Arasındaki Anlamlılık Bulguları

Ölçüm	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Birinci Sunumdaki On Ölçüt	31	25,45	7,32	30	2,321	.027
İkinci Sunumdaki İlk On Ölçüt	31	26,67	16,11			

Tablo 5'e göre öğrencilerin birinci sunumda kullanılan 10 değerlendirme ölçütünden aldıkları puanlar ile aynı ölçütler açısından ikinci sunumdan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$t_{(26)}= 2,321, p \leq 0.05$]. Buna göre öğrenciler ikinci sunumlarını yaparken birinci sunumları değerlendirme aşamasında kullanılan ölçütler açısından anlamlı derecede yüksek puanlar almışlardır.

5. Birinci Sunumlarda Kullanılan On Değerlendirme Ölçütü Verilerinin Üçüncü Sunumlardaki Verileriyle Arasındaki Anlamlılık Bulguları

Birinci sunumlarda kullanılan on değerlendirme ölçütü verilerinin üçüncü sunumlardaki verileriyle arasındaki anlamlılık bulguları aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 6. Birinci Sunumlarda Kullanılan On Değerlendirme Ölçütü Verilerinin Üçüncü Sunumlardaki Verileriyle Arasındaki Anlamlılık Bulguları

Ölçüm	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Birinci Sunumdaki On Ölçüt	31	25,45	1,47	30	7,072	.000
Üçüncü Sunumda Kullanılan İlk On Ölçüt	31	28,48	1,78			

Tablo 6'ya göre öğrencilerin birinci sunumda kullanılan 10 değerlendirme ölçütünden aldıkları puanlar ile aynı ölçütler açısından üçüncü sunumdan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$t_{(26)} = 7,072$, $p \leq 0.05$]. Buna göre öğrenciler üçüncü sunumlarını yaparken birinci sunumları değerlendirme aşamasında kullanılan ölçütler açısından anlamlı derecede yüksek puanlar almışlardır.

6. İkinci Sunumda Kullanılan Yirmi Değerlendirme Ölçütü Verilerinin Üçüncü Sunumlardaki Verileriyle Arasındaki Anlamlılık Bulguları

İkinci sunumda kullanılan yirmi değerlendirme ölçütü verilerinin üçüncü sunumlardaki verileriyle arasındaki anlamlılık bulguları aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 7. İkinci Sunumda Kullanılan Yirmi Değerlendirme Ölçütü Verilerinin Üçüncü Sunumlardaki Verileriyle Arasındaki Anlamlılık Bulguları

Ölçüm	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
İkinci Sunumdaki Yirmi Ölçüt	31	52,48	4,79	30	3,775	.001
Üçüncü Sunumda Kullanılan Yirmi Ölçüt	31	56,54	3,80			

Tablo 7'ye göre öğrencilerin ikinci sunumda kullanılan 20 değerlendirme ölçütünden aldıkları puanlar ile aynı ölçütler açısından üçüncü sunumdan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$t_{(26)} = 3,775$, $p \leq 0.05$]. Buna göre öğrenciler üçüncü sunumlarını yaparken ikinci sunumları değerlendirme aşamasında kullanılan ölçütler açısından anlamlı derecede yüksek puanlar almışlardır.

Tartışma ve Sonuç

Hazırlıklı konuşma becerisinde aşamalı gelişimin etkililiğini değerlendirmeyi amaçlayan bu araştırmada öğrencilere üçer defa hazırlıklı konuşma uygulaması yaptırılmıştır. Birinci konuşmaların değerlendirilmesinde 10 ölçüt kullanılmıştır. İkinci konuşmalarda, birinci konuşmaların değerlendirilmesinde kullanılan ölçütlere 10 tane daha eklenerek 20 ölçüt; üçüncü konuşmaların değerlendirilmesinde ise 5 ölçüt daha eklenerek 25 ölçüt kullanılmıştır. Böylece öğrencilerin hazırlıklı konuşmalarının değerlendirilmesinde aşamalı bir gelişim seyri takip edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre ilk 10 ölçüt, birinci sunumdan üçüncü sunuma doğru (birinci sunum, ikinci sunum ve üçüncü sunumda "iyi" düzey

göz önünde tutularak) sırasıyla “Hitap cümlesi kullanma % 93,8 oranında iyi, % 100 oranında iyi, % 100 oranında iyi; dinleyicilerle göz teması kurma % 46,9 oranında iyi, % 67,7 oranında iyi, % 93,5 oranında iyi, sunumu özetleme % 90,6 oranında iyi, % 100 iyi % 100 iyi; dinleyicilere teşekkür etme % 90,6 oranında iyi, % 100 oranında iyi, % 100 oranında iyi; sahneyi dengeli kullanma % 31,3 oranında iyi, % 74,2 oranında iyi, % 93,5 oranında iyi; sunumu planlama % 93,8 oranında iyi, % 93,8 oranında iyi, % 100 oranında iyi; konunun ana kavramlarını açıklama % 100 oranında iyi, % 100 oranında iyi, % 100 oranında iyi; anlatım bozukluğu yapmama % 12,5 oranında iyi, % 25,8 oranında iyi, % 67,7 oranında iyi; sesi etkili kullanma % 37,5 oranında iyi, % 45,2 oranında iyi, % 96,8 oranında iyi; kelimeleri doğru telaffuz etme % 59,4 oranında iyi, % 64,5 oranında iyi, % 58,1 oranında iyi” düzeyde karşılanmıştır.

Bu oranlara bakıldığında 10 ölçütten alınan puanların birinci sunumdan üçüncü sunuma doğru bir yükseliş çizgisi takip ettiği görülmektedir. Bu ölçütlerden sadece kelimeleri doğru telaffuz etme maddesi birinci sunumdan ikinci sunuma doğru bir yükseliş göstermiş ama üçüncü sunumda ikinci sunuma göre bir miktar düşmüştür. Buna karşın en büyük oranda yükselme dinleyicilerle göz teması kurma, sahneyi dengeli kullanma ve anlatım bozukluğu yapmama maddelerinde gözlenmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre ikinci sunumda ilk 10 ölçüte eklenen ikinci 10 ölçüt, ikinci sunumdan üçüncü sunuma doğru (ikinci sunum ve üçüncü sunumda “iyi” düzey göz önünde tutularak) sırasıyla “Sunumda görsel unsurlardan yararlanma % 71,0 oranında iyi, 71,0 oranında iyi; sunuma dinleyicileri katma % 64,5 oranında iyi, % 67,7 oranında iyi, heyecanını dengede tutma % 64,5 oranında iyi, % 90,3 oranında iyi; beden dilini etkili kullanma % 54,8 oranında iyi, % 74,2 oranında iyi; metne bağlı kalmama % 51,6 oranında iyi, % 93,5 oranında iyi, vurguları yerinde yapma % 48,4 oranında iyi, % 77,4 oranında iyi; tonlamaya dikkat etme % 41,9 oranında iyi, % 64,5 oranında iyi; kendine güven duyma % 54,8 oranında iyi; % 71,0 oranında iyi; konuşma hızını dinleyicilere göre ayarlama % 80,6 oranında iyi, % 100 oranında iyi; dolgu söz ve seslere yer vermeme % 83,9 oranında iyi, % 93,5 oranında iyi düzeyde karşılanmıştır.

Bu sonuçlara göre öğrenciler ikinci sunumlarda ek olarak kullanılan 10 ölçüt doğrultusunda kendilerini geliştirerek üçüncü sunumlarda yüksek puanlar almışlardır. Bu ölçütlerden özellikle heyecanını dengede tutma, beden dilini etkili kullanma, metne bağlı kalmama, vurguları yerinde yapma, kendine güven duyma maddeleri doğrultusunda öğrencilerin kendilerini oldukça geliştirdikleri görülmektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre üçüncü sunumda eklenen 5 ölçüt “Sunuma etkili bir giriş yapma % 77,4 oranında iyi; duraklamaları uygun yerlerde yapma % 93,5 oranında iyi; kelime, kavramları doğru anlamda kullanma % 100 oranında iyi; konunun birlik, bütünlük taşıması % 100 oranında iyi; konuyu gereksiz yere uzatmama % 100 oranında iyi düzeyinde karşılanmıştır. Bu sonuçlar öğrencilerin daha önce iki sunum yapmış olmalarının konuşma motivasyonlarını

Konuşma Becerisinde Aşamalı Gelişim Modelinin Etkliliği Üzerine Bir Değerlendirme

yükselttiğini, kendilerine güven duyarak yüksek düzeyde bir başarı elde ettiklerini göstermektedir. Buna göre öğrenciler, değerlendirme ölçütleri doğrultusunda birinci sunumdan üçüncü sunuma doğru kendilerini istikrarlı bir şekilde geliştirmişlerdir. Örneğin hazırlıklı konuşmalarda sahneyi daha dengeli kullanmaya başlamışlar, daha az anlatım bozukluğu yapmışlar, dinleyicilerle göz teması kurabilmişler, sunumu planlama becerilerini geliştirmişler, konuşma sırasında vurgu ve tonlamayı daha özenle yerine getirmişler, metne bağlılık oranını oldukça düşürmüşler, heyecanını yenme ve kendine güven duyma noktasında önemli oranda kendilerini geliştirmişlerdir. Öğrencilerin konuşma becerilerinin bu şekilde iyileşmesi, aşamalı gelişimin sunum becerilerine önemli katkıları olduğunu göstermektedir. Bu durum sunumlarda alınan puanlar arasındaki anlamlılık ilişkilerinde sayısal olarak da tespit edilmiştir. Öğrencilerin birinci sunumda kullanılan 10 değerlendirme ölçütünden aldıkları puanlar ile aynı ölçütler açısından ikinci sunumdan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$t_{(26)}= 2,321, p \leq 0.05$]. Yine öğrencilerin birinci sunumda kullanılan 10 değerlendirme ölçütünden aldıkları puanlar ile aynı ölçütler açısından üçüncü sunumdan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$t_{(26)}= 7,072, p \leq 0.05$]. Ayrıca öğrencilerin ikinci sunumda kullanılan 20 değerlendirme ölçütünden aldıkları puanlar ile aynı ölçütler açısından üçüncü sunumdan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$t_{(26)}= 3,775, p \leq 0.05$]. Buna göre öğrencilerin birinci sunumdan üçüncü sunuma kadar kullanılan ölçütler doğrultusunda aldıkları puanların sürekli ve anlamlı bir şekilde yükseldiği görülmektedir.

Konuşma eğitimiyle ilgili başlıkların en önemlilerinden birisi konuşma becerisini geliştirmek için uygulanacak model, yöntem ve tekniklerdir. Öztürk ve Altıntaş (2012: 343)'a göre konuşma becerisi özel yöntemler ve araçlar kullanılarak, konuşma becerisine özgü değerlendirmeler yapılarak geliştirilebilir. İlgili literatüre bakıldığında konuşma becerisini geliştirebilmek amacıyla bazı yöntem ve tekniklerin uygulandığı görülmektedir. Sayan (1994) mikro öğretim yönteminin; Çakır (1999) dil öğretiminde oyunların; Ertürk (2006) yazılı- görsel öğretim materyallerinin; Saday (2007) aktif öğrenme kuramının; Ocaklı (2008) iletişimsel yaklaşımın; Bir (2006) çoklu zekâ kuramının; Sivrioğlu (2014) yaratıcı dramının; Aytaş (2014) yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının; Çerçi (2013) dinleme destekli öğretimin; Oradee (2012) tartışma, problem çözüme ve dramatizasyon olmak üzere üç iletişimsel etkinliğin; Romero (2009) sözlü sınıf katılımının konuşma becerisinin geliştirilmesi üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Bu araştırmaların sonuçlarına göre mikro öğretim yöntemi, görsel öğretim materyalleri, aktif öğretim yöntem ve teknikleri, iletişimsel yaklaşım, çoklu zekâ kuramı, konuşma oyunları, yaratıcı drama teknikleri, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı ve dinleme destekli öğretim öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmede etkili uygulamalardır. Bu araştırmada tespit edilen sonuçlar bütün olarak değerlendirildiğinde konuşma becerisinin geliştirilmesinde özellikle aşamalı gelişime göre düzenlenen eğitimin yararlı bir uygulama olduğu görülmektedir. Yalçın (2002: 144) konuşmanın öğretilen bir beceri değil, aksine uygulama ve eğitimle gelişen bir beceri

olduğunu ifade ederek araştırmanın sonuçlarını desteklemekte ve konuşma eğitiminden alınacak verimin uzun soluklu çalışmalarla mümkün olabileceğini belirtmektedir (Doğan, 2009: 190). Bu noktadaki en önemli ön kabul konuşma eğitiminin bazı formüllerin ezberlenmesiyle değil, uygulamayla gerçekleştirilebileceği düşüncesidir (Özbay, 2005; Gündüz, 2007; Kurudayıoğlu, 2003; Başaran ve Erdem, 2009). İnsanın doğuştan getirdiği bir beceri olan konuşmanın doğru ve etkili olması bu alanda verilecek eğitime bağlıdır. Beceriler, hiçbir uğraş vermeden ve kendiliğinden gelişmez. İnsanın sahip olduğu hangi beceri olursa olsun o becerinin geliştirilmesi için eğitim çalışmaları, uygulamaları yapmak şarttır. Eğitimle belirli bir noktaya getirilmiş beceriler de sık sık tekrarlarla, uygulamalarla canlı tutulmalıdır (Doğan, 2009: 191).

Bu çalışmada uygulanan aşamalı gelişim etkinliklerinin diğer bir boyutu da öğrenci – öğretici rolleridir. Buna göre öğretici, konuşma becerisinin nasıl geliştirilebileceğinin bilgisini veren kişi değildir. Aksine öğretici aşamalı gelişimin çerçevesini planlayan ve çerçeve içinde öğrenciyi konu seçiminde, konunun hazırlık aşamasında, konuşmanın gerçekleştirilmesi sırasında serbest bırakan rehber kişi konumundadır. Buna karşılık öğrenci kendi öğrenmesini ve gelişimini kendisi planlayan, eğitim öğretim etkinliklerine seçimleriyle katılan taraf rolündedir. Bu durum öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımının da bir gerekliliğidir. Öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımının en önemli özelliklerinden birisi öğrenme öğretme etkinlikleri sırasında öğretmenin değil, öğrencinin etkin olmasıdır. Seifert'e göre (1991, akt. Temizkan, 2010: 87) öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımının en temel özelliği öğrencinin, öğrenme sürecine aktif olarak katılmak zorunda olmasıdır.

Araştırma sonuçları öğrencilerin hazırlıklı konuşmalarda karşılaştıkları birçok sorunun iyileştirilmesinde aşamalı gelişimin etkililiğini ortaya koymaktadır. Akkaya (2012: 417-418)'ya göre öğretmen adaylarının konuşma sorunlarının büyük bir bölümü ses, ton, vurgu ve telaffuz yanlışlarından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte nefesini ayarlayamama, sesin titremesi, genizden ya da gırtlaktan konuşma, dolgu ifadeleriyle ya da heyecanlanmayla konuşmanın duraksaması, söyleyeceklerini unutma, dikkat eksikliği, topluluk karşısında kendini rahat hissetmeme, korkma, çekinme, jest ve mimiklerini kontrol edememe, kekeleme, terleme, titreme gibi birçok unsur da konuşma sorunları arasındadır. Bu çalışmada uygulanan aşamalı gelişim etkinlikleri, derece derece ilerleyerek gerek diksiyonla ilgili kavramlar, gerek topluluk karşısında konuşmacı psikolojisini oluşturan ölçütler açısından öğrencileri önemli oranda geliştirmektedir. Bu sonuçlar göz önünde bulundurularak çalışmayla ilgili şu önerilerde bulunulabilir.

Öneriler

1. Konuşma becerisinin geliştirilmesinde kural ezberlemenin değil, sürekli ve uzun soluklu eğitim etkinliklerinin yararlı olduğu unutulmamalı ve çalışmalar buna göre planlanmalıdır.

2. Konuşma becerisinin geliştirilmesi amacıyla planlanan etkinlikler zamana yayılmalı, öğrencilerin kazanması gereken bilgi ve beceriler belirlenerek bunların

Konuşma Becerisinde Aşamalı Gelişim Modelinin Etkliliği Üzerine Bir Değerlendirme

aşamalı bir şekilde anlamlı bütünler hâlinde öğrencilere kazandırılmasına çalışılmalıdır.

3. Konuşma etkinliklerinde gerek konu seçimi, gerek konuşmaların değerlendirilmesinde kullanılacak ölçütler gerekse de konuşma süreleri aşamalı olarak kolaydan zora, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta doğru bir sıralama içinde planlanarak uygulanmalıdır.

4. Öğrencilere verilecek geri bildirimler öğrencilerin en fazla yaptıkları hata veya hatalardan başlamalı, giderek daha az yapılan hataların düzeltilmesi sağlanmalıdır.

5. Konuşma etkinliklerinin her aşamasında öğrencinin seçimlerine yer verilmeli, öğrenciler etkinliklerin merkezinde bulunmalıdır.

Kaynakça

Akkaya, A. (2012). Öğretmen adaylarının konuşma sorunlarına ilişkin görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 9, Sayı 20, 405-420.

Aktaş, Ş. ve Gündüz O. (2002). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Altıok, F. (1971). Çocukta dilin oluşumu ve gelişimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt 4, Sayı 1, 115-132.

Arslan, A. (2012). Üniversite öğrencilerinin "topluluk karşısında konuşma" ile ilgili çeşitli görüşleri (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi örneği). *Turkish Studies*, 7/3, 221-231.

Ayan, S., Katrancı, M. ve Melanlıoğlu, D. (2014). Awareness level of teacher candidates' in terms of their Turkish language sufficiency: A qualitative research. *International Journal Of Academic Research Part B*, 6(29), 137-143.

Aytaş, A. (2014). Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin İngilizce konuşma becerisine etkisinin belirlenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Ayvaz, İ. (2006). *Alman dili eğitimi hazırlık sınıfı öğrencilerinin çoklu zekâ kuramına dayanarak konuşma becerisinin geliştirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

Başaran, M. ve Erdem, İ. (2009). öğretmen adaylarının güzel konuşma becerisi ile ilgili görüşleri üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt, 17, Sayı, 3, 743-754.

Bayhan, P. ve Artan İ. (2007). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Bircan, E. (2013). Üniversite öğrencilerinin konuşma becerilerini kullanmaya yönelik tutumları. *Milli Eğitim*, Sayı, 197, 95-113.

Boonkit, K. (2010). Enhancing the development of speaking skills for non-native speakers of english. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 1305–1309.

Büyüköztürk, Ş. (2002). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Çakır, G. (1999). *Yabancı dil öğretiminde oyunlar yardımıyla konuşma becerisinin geliştirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Çerçi, A. (2013). *Konuşma eğitiminin telaffuz vurgu ve tonlama konularının dinleme destekli öğretimi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

Dağabakan F. O. ve Dağabakan D. (2008). Dil ve çocukta dil gelişim kuramları. (<http://oogm.meb.gov.tr>.) (Erişim Tarihi: 04.04.2016).

Doğan, Y. (2009). Konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinlik önerileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 185-204.

Erdener, E. (2009). Vygotsky'nin düşünce ve dil gelişimi üzerine görüşleri: Piaget'e eleştirel bir bakış. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 85-103.

Ertürk, H. (2006). *İngilizce öğretiminde konuşma becerisinin kazandırılmasında yazılı-görsel öğretim materyalinin erişime etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Göçer, A. (2008). Performans göreviyle ilgili sunum çalışmalarının konuşma ve dinleme becerilerinin geliştirilmesine katkısı. *Dil Dergisi*, Sayı, 142, 7-17.

Göğüş, B. (1978). Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Gündüz, O. (2007). *İlköğretimde Türkçe öğretimi* (Ed: Ahmet Kırkkılıç ve Hayati Akyol) Ankara: PegemA Yayıncılık.

Karakoç, Ö. ve Altuntaş, İ. (2012). İlköğretim ikinci kademede konuşma eğitime yönelik öğretmen görüşleri: nitel bir çalışma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 342-356.

Katranacı, M. ve Kuşdemir Y. (2015). Öğretmen adaylarının konuşma kaygılarının incelenmesi: sözlü anlatım dersine yönelik bir uygulama. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 415-445.

Kavaliauskienė, G. (2013). Ongoing research into speaking skills. *English for Specific Purposes World*, 38, (14), 1-9.

Kol, S. (2011). Erken çocuklukta bilişsel gelişim ve dil gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 1-21.

Kurudayıoğlu, M. (2003). Konuşma eğitimi ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları, Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı*, Sayı, 13, 267-309.

Maden, S. (2011). Rol kartlarının konuşma eğitimindeki başarı ve tutum üzerine etkisi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (2), 23-38.

MEB. (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevi.

Konuşma Becerisinde Aşamalı Gelişim Modelinin Etkliliği Üzerine Bir Değerlendirme

Oradee T. (2012). Developing speaking skills using three communicative activities (discussion, problem-solving, and role- playing). *International Journal of Social Science and Humanity*, 2, (6), 533-535.

Öz, F. (2006). *Uygulamalı Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Özbay, M. (2003). *Öğretmen görüşlerine göre ilköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. Ankara: Gölge Ofset Matbaacılık.

Özbay, M. (2005). Ana dili eğitiminde konuşma becerisini geliştirme teknikleri. *Journal of Qafqaz University*, Sayı, 16.

Özçay, M. (2001). *Sesler sözler etkiler*. İstanbul: Sosyal Yayınları.

Özdemir, E. (2006). *Güzel ve etkili konuşma sanatı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Romero, B. (2009). Improving speaking skills. *Encuentro*, 18, 86-90.

Saday, A. (2007). *İlköğretimde aktif öğrenme kuramı destekli İngilizce öğretim yöntemiyle İngilizce konuşma becerisinin geliştirilmesine ilişkin bir araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.

Sayan, H. (1994). *Yabancı dil eğitiminde konuşma becerisinin geliştirilmesinde mikro öğretim yönteminin etkililiği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Sever, S. (2000). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayınları.

Sivrioğlu, S. (2014). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaratıcı dramının konuşma becerisine etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Taşer, S. (2001). *Konuşma eğitimi*. Ankara: Dost Kitabevi.

Temizkan, M. (2010). Öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımına göre düzenlenen Türk Dili II dersinin konuşma becerisine yönelik tutumlarına etkisi. *Milli Eğitim*, Sayı, 187, 86-102.

Temizyürek, F. Erdem İ., ve Temizkan, M. (2015). *Konuşma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Tümekaya, S. (2008). *Dil gelişimi*, Deniz M. E. (Ed.). Erken çocukluk döneminde gelişim. Ankara: Maya Akademi.

Ünalın, Ş. (2007). *Sözlü anlatım*. Ankara: Nobel Yayınevi.

Vural, B. (2007). *Toplum önünde etkili ve başarılı konuşma*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.

Yaman, E. (2004). *Doğru güzel ve etkili konuşma sanatı sözlü anlatım*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Yelok, V. S. ve Sallabaş, M. E. (2009). Öğretmen adaylarının sözlü anlatım dersine ve sözlü anlatıma yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 581-606.

Yıldız, C. (2006). *Kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Yıldız, C. (2008). "Konuşma öğretimi". (Ed.: C. Yıldız), *Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.